कस्तत्र क्षणमप्यार्यो विद्यमानमतिर्वसेत् ॥ ८६ ॥
काचो मणिर्मणिः काचो येषां बुद्धिर्विकल्पते ।
न तेषां सन्निधौ भृत्यो नाममात्रो ऽपि तिष्ठति ॥ ८७ ॥
परीक्षका यत्र न सन्ति देशे नार्घन्ति रत्नानि समुद्रजानि ।
आभीरदेशे किल चन्द्रकान्तं त्रिभिर्वराटैः विपणन्ति गोपाः ॥ ८८ ॥ ५
लोहिताख्यस्य च मणेः पद्मरागस्य चान्तरं ।
यत्र नास्ति कथं तत्र क्रियते रत्नविक्रयः ॥ ८९ ॥
निर्विशेषं यदा स्वामी समं भृत्येषु वर्तते ।
तदोद्यमसमर्थानामुत्साहः परिहीयते ॥ ९० ॥
न विना पार्थिवो भृत्यैर्न भृत्याः पार्थिवं विना । १०
तेषां च व्यवहारो ऽयं परस्परनिबन्धनः ॥ ९१ ॥
भृत्यैर्विना स्वयं राजा लोकानुग्रहकारिभिः ।
मयूखैरिव दीप्तांशुस्तेजस्व्यपि न शोभते ॥ ९२ ॥
अरैः सन्धार्यते नाभिर्नाभौ चाराः प्रतिष्ठिताः ।
स्वामिसेवकयोरेवं वृत्तिचक्रं प्रवर्तते ॥ ९३ ॥ १५
शिरसा विधृता नित्यं स्नेहेन परिपालिताः ।
केशा अपि विरज्यन्ते निःस्नेहाः किं न सेवकाः ॥ ९४ ॥
राजा तुष्टो हि भृत्यानामर्थमात्रं प्रयच्छति ।
ते तु सन्मानमात्रेण प्राणैरप्युपकुर्वते ॥ ९५ ॥
एवं ज्ञात्वा नरेन्द्रेण भृत्याः कार्या विचक्षणाः । २०
कुलीनाः शौर्यसम्पन्नाः शक्ता भक्ताः क्रमागताः ॥ ९६ ॥
यः कृत्वा सुकृतं राज्ञो दुष्करं हितमुत्तमं ।
लज्जया वक्ति नो किञ्चित्तेन राज्ञा सहायवान् ॥ ९७ ॥
यो ऽनाहूतः समभ्येति द्वारि तिष्ठति सर्वदा ।
पृष्टः सत्यं मितं ब्रूते स भृत्यो ऽर्हो महीभुजां ॥ ९८ ॥ २५